

Prostovoljne glasbene urice v Tanzaniji

Oktobra 2014 so Slovenijo v sklopu projekta Kreativna karavana obiskali mladi akrobati in plesalci iz Kigamboni Community Centra (KCC) v Tanzaniji. V Slovenijo so prispeli prek Nemčije in Avstrije ter s pomočjo Inštituta Ekvilib in prizadevnih učiteljic gostovali tudi na Osnovni šoli Rodica. Naša družina je za slab teden dni pod svojo streho vzela dva fanta omenjene skupine, v začetku leta 2015 pa je v nas dozorela želja, da center in njihju obiščemo. »Kar koli znaš, pridi in deli z nami,« pravijo na svoji spletni strani, in ker sva oba z možem kot učiteljica flavte in učitelj nizkih trobil zaposlena v glasbeni šoli, sva se odločila za glasbeno dejavnost.

Tanzanija

Prostrana in z naravnimi lepotami obdarjena dežela tik pod ekvatorjem se je leta 1961 dokončno osvobodila britanske kolonialne nadvlade. Pod imenom Tanzanija jo poznamo od leta 1964, ko se je celinska Tanganjika združila z otoškim Zanzibarem. V državi živi več kot 120 kulturno-etničnih skupin, njeno glavno mesto je Dodoma v osrednjem delu, največje mesto pa obmorski Dar es Salaam. Uradni jezik države je svahili, v katerem je moč začititi vpliv arabskih, angleških in tudi nemških kolonizatorjev. Prvi predsednik neodvisne in združene Tanza-

nije je bil Julius Nyerere, ki je deželo popeljal na pot socializma in še danes velja za najbolj priljubljenega predsednika.

Šolstvo in glasba v Tanzaniji

Glavno vodilo osnovnošolskega izobraževanja so še danes njegove besede, češ da mora biti osnovno šolstvo priprava na življenje, kakršnega bo živela večina otrok. V skladu s temi ideali je osnovno šolstvo (2 + 7) v Tanzaniji brezplačno, vse nadaljnje izobraževanje pa je deloma ali v celoti plačljivo. Srednješolski sistem ima dve ravni (4 + 2), torej se dijaki z dobrimi rezultati po štirih letih lahko vpišejo na višjo raven. Sem spada tudi poklicno izobraževanje, sledi pa še univerzitetna raven (3 leta ali več). Poleg javnih obstajajo tudi zasebne šole, med njimi tudi mednarodne, ki pa predstavljajo veliko večji strošek.

Do leta 1992 se je na osnovnošolski ravni poučevalo 13 predmetov, med katerimi je bila tudi glasba. Na podlagi pritožb učiteljev, češ da je učni načrt, ki predstavlja strokovno podlago za učiteljevo delo, preobsežen, se je število predmetov skrčilo na 7. Izpadla je tudi glasba, zato se ta danes načeloma ne izvaja kot samostojni predmet. Tradicionalno tanzanijsko glasbo opisujemo z izrazom »ngoma«, ki ji daje širši pomen, saj zajema petje, uporabo tolkal, ples in elemente gledališča. Glasba je torej stal-

no prisotna, vendar se znotraj izobraževalnega sistema pogosto pojavlja le kot spremljevalni element plesnim in gledališkim skupinam. Jasnih usmeritev o specializiranem glasbenem izobraževanju ni, tako da glasba ne zavzema formalne oblike v času šolanja, ampak se izraža skozi mnoge vidike tamkajšnjega življenja. Obstajajo seveda različne pobude za izvajanje glasbe kot izobraževalni program, ki pa so plod vpliva in vključevanja zahodnih partnerjev. Obstajajo tudi različni domači glasbeni studii, kjer večinoma poučujejo petje, kitaro, bobne in sintetizator (african beat). Vendar tako formalno poučevanje glasbe na splošno kot tudi poučevanje instrumentov ni običajno. Igranja na instrument se ljudje navadno naučijo v krogu družine, plemena oziroma svoje vasi.

V celotni vzhodni Afriki glasba ni samo ustvarjalna večšina, je vseprisotna, predstavlja osrednji del vsakdana, je sestavni del kulture, verskih običajev in hkrati aktivnost, ki v človeku budi veselje, zadovoljstvo ter mu pomaga izražati najrazličnejša čustva in občutja.

Kigamboni Community Centre

Kljub brezplačnemu osnovnemu šolstvu si marsikatera družina ne more privoščiti izobraževanja, saj je otroku treba kupiti šolsko uniformo, šolske potrebščine in plačati stroške izpitov. Z namenom pomagati svoji skupnosti, so štirje prijatelji mestnega predela Kigamboni, ki leži na drugem bregu skoraj petmilijskega mesta Dar es Salaam, leta 2007 ustanovili Kigamboni Community Centre. Glavna naloga centra je nuditi izobraževanje vsem otrokom, ki si tega ne morejo privoščiti, nuditi zavetje otrokom z ulice, v popoldanskem času pa je center odprt tudi za vse druge prebivalce skupnosti, saj ponuja različne športne,

umetniške, izobraževalne in druge aktivnosti. Vse osebje, vodstveni delavci in učitelji v centru svoje delo opravljajo prostovoljno.

Vedno več je tudi prostovoljcev iz tujine in v treh tednih smo kanček tovrstne dejavnosti okusili tudi mi. Na pot smo se podali z nekaj pisarniškega materiala, dvema plastičnima prečnima flavticama *Fife*, tremi kljunastimi flavtami, dvema pozavnama in dvema trobentama. Z zelo ugodnimi cenami nam je na pomoč prijazno priskočila kranjska trgovina z glasbili, vse instrumente smo po treh tednih naših aktivnosti namreč prepustili omenjenemu centru v Dar es Salaamu. Najina glavna dejavnost se je odvijala v popoldanskem času, kandidate, ki so to želeli, sva učila igrati na kljunasto flavto, pozavno in trobento. Poleg samega igranja sva jih poskušala seznaniti tudi z osnovami glasbenega zapisa oz. z evropsko glasbeno tradicijo, čeprav se človek vpraša, zakaj bi se je dejansko učili in kako uporabna je lahko zanje.

Po začetnem navalu in vsesplošni radovednosti, ko so glasbila romala iz roke v roko, od ust do ust, se je prvo navdušenje poglelo. Zanimivo je bilo opazovati, kako so otroci in odrasli z instrumentom v roki v trenutku zavzeli položaj superzvezdnika ali največjega virtuoza na instrumentu in s tem dokazali, da sta ritem in gib Afričanom nedvomno prirojena. V nekaj dneh se je iz skupin izluščilo nekaj posameznikov, ki so poleg navdušenja pokazali tudi mnogo volje in pripravljenosti za učenje. V slogu tanzanijske patriarhalne družbe je šlo v glavnem za predstavnike moškega spola, ženske so kljub spremembam v mišljenju od najstniških let dalje manj zastopane v vseh segmentih izobraževanja. Začelo se je individualno delo, precej podobno tukajšnjemu v glasbeni šoli. Le brez stoja, not,

enostavno kar po posluhu in spominu ter v stalnem iskanju primerne prostora. Srečevali smo se vsak dan od ponedeljka do petka in z učenjem začeli okrog 17. ure, ko se je počasi že začelo temniti. In trajalo je, dokler je bila volja. Po uri in pol igranja sem na vprašanje, ali bo zdaj dovolj, dobila odgovor: »Povejte vi, vi ste učiteljica.«

Pogoji za učenje in poučevanje so slabi, s pogoji pri nas jih ni mogoče niti primerjati. Po nekaj dneh smo k sreči tudi ugotovili, da je treba prostor, kjer so bila shranjena glasbila, nujno zamenjati, saj bi jih sicer pohrustale miši in podgane. Pa vendar je z malo volje marsikaj mogoče, v slabih treh tednih so se najini učenci uspeli naučiti nekaj pesmi in celo nastopiti na tedenskem sobotnem nastopu. Na improviziranem odru na prostem, v pesku pred dotrajanimi stavbami centra so zazvenele tri melodije v svahiliju: *Kata Keki (Happy Birthday)*, domača *Sina Baba* in svetovno znana *Malaika*.

Malaika (Angel)

Gre za eno najbolj znanih ljubezenskih pesmi, ki jo je s svojim žametnim glasom v svet ponesla pokojna južnoafriška pevka Miriam Makeba. Beseda »*malaika*« izvirata iz arabščine, kar je pogost pojav v svahilijskem besedišču. Poleg prvotnega pomena »angel« beseda pomeni tudi »otrok, dojenček,« zaradi česar se pesem po vsej vzhodni Afriki uporablja tudi kot uspavanka. Avtorstvo se navadno pripisuje kenijskemu glasbeniku Fadhilu Williamu, vendar je ta teza stalno jabolko spora. Nekateri viri namreč pravijo, da je pesem napisal tanzanijski tekstopisec Adam Salim leta 1945, v času, ko je živel v Nairobiju (Kenija). Posvetil naj bi jo svojemu dekletu, vendar so starši zvezi nasprotovali in dekle poročili z azijskim trgovcem. Besedilo o hrepenenju, revščini in neuslišani ljubezni je odeto v izjemno spevno glasbeno obleko; pesem pozna vsak Tanzanijec, kljub ne ravno optimistični vsebini je obvezni del repertoarja marsikatero poroke, izvajalo pa jo je tudi mnogo mednarodnih izvajalcev, denimo Harry Belafonte, Boney M in drugi.

Malaika nakupenda Malaika
 Malaika nakupenda Malaika
 Ningekuoa Mali we
 Ningekuoa Dada
 Nashindwa na mali sina we
 Ningekuoa Malaika
 Nashindwana na mali sina we
 Ningekuoa Malaika
 Pesa, zasumbua roho yangu
 Pesa, zasumbua roho yangu
 Nami nifanyeje
 kijana mwenzio
 Nashindwa na mali sina we
 Ningekuoa Malaika
 Nashindwana na mali sina we
 Ningekuoa Malaika
 Kidege Hukuwaza we Kidege
 Kidege Hukuwaza we Kidege
 Nashindwa na mali sina we
 Ningekuoa Malaika
 Nashindwana na mali sina we
 Ningekuoa Malaika

Angel, ljubim te, angel.
 Angel, ljubim te, angel.
 Poročil bi se s teboj, moja sreča.
 Poročil bi se s teboj, moja sestra.
 Če bi imel malce več sreče,
 bi se poročil s teboj, angel.
 Če bi imel malce več sreče,
 bi se poročil s teboj, angel.
 Denar teži mojo dušo.
 Denar teži mojo dušo.
 In jaz, tvoj mladi ljubimec,
 kaj naj storim?
 Če bi imel malce več sreče,
 bi se poročil s teboj, angel.
 Če bi imel malce več sreče,
 bi se poročil s teboj, angel.
 O tebi sanjam, mala ptica.
 O tebi sanjam, mala ptica.
 Če bi imel malce več sreče,
 bi se poročil s teboj, angel.
 Če bi imel malce več sreče,
 bi se poročil s teboj, angel.

(prosti prevod)

Malaika

vzhodnoafriška (svahili)
prir. Luka Einfalt

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of two flats (Bb and Eb). It consists of two vocal staves (Evfonij) and four systems of piano accompaniment (Evf.). The piano part features a steady bass line with triplet patterns. Chord markings include Eb, Bb, Eb7, Ab, and Bb7. The score is divided into four systems, with measures 6, 12, and 16 marked at the beginning of their respective systems.

Sina Baba

Flavta

Hamadi Mwalimu,
notni zapis in prir. Luka Einfalt

Sina Baba (Brez očeta)

Napev, ki je postal prava himna centra in ki jo prepevajo in poznajo številni prebivalci Kigambonija, je ustvaril eden od učiteljev Kigamboni Community Centra, Hamadi Mwalimu. Melodija je dokaj razgibana, čeprav je vsebina otožna. Govori o ženski, ki je povsem sama na svetu, o svojih težavah ne more govoriti z nikomer, nikogar ni, ki bi ji pomagal. Skupina iz centra, ki nastopa na širšem območju države in ki je gostovala tudi v Evropi, jo s petjem in ob spremljavi doma izdelanih marimbe in drugih afriških tolkal redno izvaja na svojih nastopih. Tokrat napev dobiva svoj prvi notni zapis.

V razmeroma kratkem času smo odstrli le delček novega, pa kljub temu doživeli, spoznali, pokazali in videli veliko. Tudi najini dekleti, Klara (12) in Sonja (7), sta se v povsem drugačnem okolju odlično znašli, se hitro prilagodili, našli družbo in se prepustili počasnejšemu utripu afriškega življenja. Vsi smo bogatejši za neprecenljivo življenjsko izkušnjo in spoznanje, da je nujno sodelovati in se učiti eden od drugega, tako da se trudimo prisluhniti in širiti svoje znanje na tak način, da nihče od udeležениh ne izgublja ali vsiljuje svojih navad in običajev. V nasprotnem primeru lahko razkol med stereotipno revnejšo Afriko in privilegirano Evropo le še poglobimo.

#Viri

1. <http://prezi.com/5ze3lzlxc94n/tanzania-music-education>.
2. <http://collections.infocollections.org/ukedu/en/d/.../7.1.1.2.htm>.
3. <http://kccdar.com>.
4. <http://en.wikipedia.org/wiki/Malaika>.

Sina babaaa wala sina mamaa,
siri yanguuu nimwambie nani.
Aaaeeee nimwambie naniii,
siri yangu nimwambie naniii.

Nimam ne očeta ne matere,
komu naj zaupam svoje skrbi.
Jojmene, joj, s kom naj delim svoje težave.

(prosti prevod)

